

FÖRSLAG TILL BEVARANDEPLAN FÖR REDVÄGS KYRKOGRÄDAR

'LIAREDS' KYRKOGRÄD

BYGGNADSHISTORISK RAPPORT 2007:43

västergötlands museum

Omslagets bild: Ljaredes kyrka sedd från väster, 2006.

FÖRSLAG TILL BEVARANDEPLAN
FÖR
REDVÄGS KYRKOGRÄVAR

LIAREDS
KYRKOGRÄVAR

Lisa Molander

BYGGNADSHISTORISK RAPPORT 2007:43

INLEDNING

Denna rapport är resultatet av att Västergötlands museum haft i uppdrag av Redvägs pastorat att ta fram ett förslag till bevarandeplan för Liareds kyrkogård. Fältarbetet har genomförts under sommaren 2006. Rapporten har sammanställts under 2007.

Kyrkogårdar är anläggningar som utgör värdefulla kulturmiljöer. Ofta har de använts under många århundraden, i Västergötland i kanske 1000 år. Användning och framväxt under så lång tid ger kyrkogården en lång historisk kontinuitet och mycket stark förankring i bygden. Det är av största vikt att kyrkogårdarna hanteras varsamt och med stor hänsyn till de kulturhistoriska värdena. Samarbetet mellan församlingen och kulturmiljövårdens företrädare är en viktig förutsättning för detta.

Kyrkogården är en kulturmiljö som ständigt genomgår förändringar, även om förändringstrycket ofta varierar mycket, mellan t.ex. stad och landsbygd. Frågorna är många kring kyrkogårdens problematik, exempelvis kring förfarandet när gravrätten för de lite äldre vårdarna återgår till upplåtaren.

Detta förslag till bevarandeplan är ett kunskapsunderlag som är tänkt att vara vägledande vid prioriteringar, vård, underhåll och förändringsarbeten. Den är avsedd att fungera som underlag för församlingens fortsatta vård och skötsel av kyrkogården, inklusive

i dialogen med gravrättsinnehavare. Planen skall även fungera som ett beslutsunderlag för länsstyrelsen vid handläggning av tillståndsärenden och för läns museet vad gäller rådgivning.

Projektet Redvägs kyrkogårdar har även resulterat i rapporter för Dalum, Humla, Kölaby, Blidsbergs, Knätte, Böne och Kölingareds kyrkogårdar.

En fristående bilaga: *Kyrkogården och kulturarvet* tillhandahåller bl a en historik över kyrkogårdar med tonvikt åt Västergötland.

Förslaget till bevarandeplan är framtaget av antikvarie Lisa Molander som även utfört fältarbetet. Antikvarie Erik Holmström har även deltagit i fältarbetet på Liareds, Kölingareds, Knätte, Böne och Kölaby kyrkogårdar.

Antikvarierna Erik Holmström och Elisabeth Orebäck Krantz har även medverkat i framtagande av metod och vid principdiskussioner. Rapporten är sammanställd av antikvarie Lisa Molander, fransett sockenhistoriken som författats av antikvarie Erik Holmström.

Urvalet av kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar är delvis baserat på pastoratets egna urval, utfört av Kristian Ahlgren år 2004.

Samtliga fotografier är, där ingen annan anges, tagna av författarna. Allmänt kartmaterial har tillhandahållits av Lantmäteriverket, medgivande 97.0082.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLL OCH GENOMFÖRANDE	9
LIAREDS KYRKOGÅRD	11
Historik	11
Kyrkogården idag	14
Sammanfattande kulturhistorisk karakterisering	26
Gravkarta	27
LISTADE GRAVVÅRDAR	29

INNEHÅLL OCH GENOMFÖRANDE

Arbetets genomförande

Det framtagna underlaget avser en *kulturbistorisk analys och karakterisering* av kyrkogårdarna med ett åtföljande bevarandeförslag.

Till grund för arbetet ligger en kulturhistorisk beskrivning som omfattat följande delar:

- Fältarbete med en översiktlig genomgång av kyrkogården.
- Sökning i arkiv och lokalhistorisk litteratur
- Samtal med kyrkogårdsförvaltningens personal och kyrkogårdsbesökare (i begränsad omfattning)

I arbetets inledande fas har eftersträvat att få en *översiktlig introduktion i bygdens kulturhistoria* med landskapets och bebyggelsemönstrets huvuddrag samt de viktigare näringar som präglat liv och skeenden i bygden. Detta som en allmän bakgrund till kulturhistoriska prioriteringar och ställningstaganden vad gäller kyrkogården.

Fältarbetet har omfattat en *beskrivning i text och bild*. Beskrivningen har först inlett med kyrkogårdens relation till omgivningen. I övrigt har arbetet inriktats på kyrkogården som anläggning i syfte att få fram karaktärsdragen vad gäller dess form, avgränsning, ingångar, byggnader, kvarter och gångsystem samt större träd- och häckanläggningar. Om byggnaderna har endast kortfattade noteringar gjorts, eftersom intresset inriktats på kyrkogården som helhet. Gravanläggningarna har översiktligt besiktigats. De gravvårdsobjekt eller samlade större områden med gravvårdar som bedömts vara av mer framträdande kulturhistoriskt värde har noterats och fotograferats. Besiktningen har således varit selektiv. Fotograferingen av kyrkogården

har omfattat både översiktsbilder och detaljbilder, som ett komplement till textunderlaget.

Arkivsökning är ett tid- och resurskrävande arbetsmoment, som delvis därför har begränsats. Främst har sökningar gjorts i Västergötlands museums arkiv. Kyrkogårdsförvaltningen har tillhandahållit gravkartor och arkivmaterial från det egna arkivet. Samtal med kyrkogårdsförvaltningens personal och kyrkogårdsbesökare har p.g.a. tidsbrist förekommit mer sporadiskt. Där detta förekommit har det ofta tillfört värdefulla uppgifter om kyrkogårdens historia under 1900-talet.

Vid urvalet av gravvårdar på kartan på s 27 har en tvågradig bedömning använts:

- Som I markeras gravvårdar/ gravanordningar som bedömts ha *mycket stort kulturhistoriskt värde*. De skall värnas och bevaras för framtiden.
- Som II markeras gravvårdar/ gravanordningar som bedömts ha *stort kulturhistoriskt värde*. De bör värnas och bevaras för framtiden.

Avgränsningar

Arbetet har ytterligare några viktiga begränsningar:

- Det omfattar *inte någon personhistorisk inventering* av gravvårdar. Personhistoria är dock en mycket viktig del i kyrkogårdens betydelse som kulturarv. Framför allt är detta betydelsefullt för de lokala historiska sammanhangen. Därför rekommenderar museet att kyrkogårdsförvaltningen låter utföra en personhistorisk inventering.
- Arbetet omfattar *inte det gröna kulturarvet* mer än att alléer, trädkrans, framträdande gravträd m.m. översiktligt observerats och noterats. Det gröna kulturarvet är dock av största betydelse för bevarandet av kyrkogårdens karaktär och innehåll. Därför rekommenderar museet att kyrkogårdsförvaltningen låter ta fram en vårdplan för det gröna kulturarvet och att denna plan även omfattar inventeringar av viktigare växtmaterial m.m.

Kyrkogårdar som anlades före 1939 omfattas av 4 kap. Lagen om kulturminnen (se bilaga). För bevarandeplanen utgör kulturminneslagens avgränsning i stora drag en främre tidsgräns. I vissa fall har dock urvalet av gravvårdar gått betydligt längre fram i tiden, eftersom ålder i sig inte har någon avgörande betydelse för graden av kulturhistoriskt värde. Det går t.ex. inte att bortse från stora kvalitativa kulturhistoriska värden från 1950- och 60-talen.

Rapporten består i sin första del av *inledning* med bakgrund och genomförande samt presentation av innehåll.

Sedan följer själva redovisningen av *kyrkogårdsinventeringen* vilket inleder den egentliga bevarandeplansdelen. Till att börja med ges en *kort historisk bakgrund* över bygd och kyrkogård. Därefter följer *beskrivningen över kyrkogården* som även inrymmer en *kulturhistorisk översikt, analys och karakterisering*.

Här presenteras även objekt som i nuläget bedömts stå för de viktigaste kulturhistoriska värdena. Objekten utgörs främst av *enstaka gravvårdar och gravanordningar*. De kan också utgöra

sammanhängande, större eller mindre områden med gravvårdar och gravanordningar.

Bevarandeförslaget består av en plankarta som redovisar de aktuella objekten enligt ovanstående tvågradiga bedömning. Vidare finns en *sammanfattande kulturhistorisk karakterisering* av kyrkogården. Denna tar fasta på kyrkogårdens främsta karaktärsdrag ur kulturhistorisk synpunkt.

Avslutningsvis följer några punkter *att särskilt tänka på* vid användning och skötsel av kyrkogården, för att dessa kulturvärden skall kunna säkerställas.

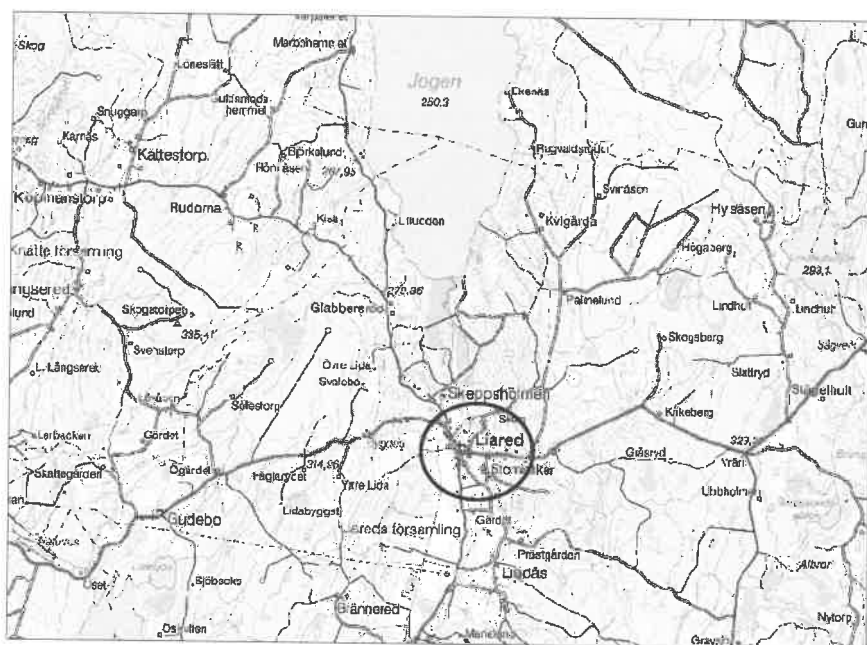
Inriktning

Bevarandeplanen syftar som tidigare nämnts till att ge en *historisk bakgrund* samt att kortfattat *presentera kyrkogårdens karaktärsdrag* och kulturhistoriska

värden. Den skall också ge vägledning vid bl a prioriteringar, vård- och underhållsarbeten samt förändringsarbeten. Vidare skall den fungera som underlag för handläggning, beslut och rådgivning.

Kyrkogården omfattas av kulturminneslagen. Vid förändringar skall samråd ske med länsstyrelsen.

Det är viktigt att framhålla att frågor om bevarande av gravvårdar sällan är entydiga. Ofta är de frågorna istället komplexa. Det innebär att det kan vara svårt att behandla alla bevarandefrågor på exakt samma sätt. Exempelvis har många gravvårdar/anläggningar en utformning som bör bevaras intakt för att inte kulturvärdena skall påverkas negativt. Andra gravvårdar/anläggningar med lika stora kulturvärden kan dock tvärtom ha en utformning som tål att kompletteras/utvecklas. Till exempel kan i vissa fall en monumental ramgrav bevaras genom att återanvändas som en askminneslund i den lilla skalan. Sammanfattningsvis innebär detta att det är angeläget att göra bedömningar och avvägningar från fall till fall i bevarandefrågor.

Ekonomiska kartan över Liareds samhälle med kyrkogården inringad.

LIAREDS KYRKOGRÅRD

Historik

Socknen – en bakgrund

Liareds socken i Redvägs härad ligger inom det sjörika höglandet mellan Falköping, Mullsjö och Ulricehamn. Socken innefattar helt eller delvis sjöarna Brängen och Jogen. Landskapsbilden utgörs till stor del av skogsbygd och kännetecknas av det kuperade höglandets platåer och ryggar med vattendrag och mossar emellan. Odlingsbygden idag följer främst dalstråken, t ex Tidans dalgång som löper genom Liared. Numera ligger bygden lite vid sidan av de stora färdstråken, förr spelade dock vintervägar över tillfrusna vattendrag och sankmarker en viktig roll för kommunikationerna i denna del av Västergötland.

Västra delen av Liared ingick fram till 1500-talet i Igelsreds socken, som då delades upp mellan Knätte och Liared. Till Brunsered finns knuten en tradition om ytterligare en medeltida kyrkplats

Jordbruk och skogsbruk har dominerat trakten. Forkörning med transporter mellan Göteborg och Jönköping var in på 1800-talet en betydande binäring. Jordbruket har under århundraden framför allt kretsat kring boskapsskötsel. Beteslandskapets hagmarker har satt stark prägel på bygden. Vid 1900-talets början bedrevs stora nyodlingsföretag på mad- och mossmarker. Tidans har givit upphov till flera kvarnplatser t.ex. Bergabrons kvarn. Även sågverk har funnits.

Skogsnäringen har också varit mycket viktig. Hantverk har haft stor betydelse som binäring. En speciell inriktning utvecklades på 1850-talet när Svante Johansson på hemmanet Skog började tillverka kyrkorglar. Nu befintlig kyrkorgel skänktes 1855 av drängen Sven Pettersson på Stommen. Som till tack för detta fick han en minnesvård på kyrkogården.

Liared har haft gott om självägande bönder på små och medelstora gårdar. Större egendomar var dels Skeppsholmens, säteri som låg i Liareds kyrkby, samt Gudebo säteri.

Mängden ensamliggande gårdar eller små gårdsgrupper har kännetecknat socknen. Undantaget är Liareds kyrkby som på 1500-talet omfattade ca tio gårdar, Lindås by som bestod av fem gårdsenheter samt Igelsreds by (delvis i Knätte) samt Sötetorps by som omfattade tre gårdar. Lida, Rydet, Stegerhult och Blekhult har ursprungligen varit småbyar om två gårdar.

Många ensamgårdar har ursprung som krononybyggen på skogen på 1500- och 1600-talet, t.ex. Gisslås, Kvigårda,

Liareds kyrka avtecknad år 1895 av Ernst Wennerblad.

Häradskartan från 1890-talet. Bakspegeln, VGM.

Lindhult, Linneskog, Svinåsa och Tuskan. Under 1800-talet och in på 1900-talets början fanns en stor mängd backstugor och torpställen i socknen.

Liared blev under 1800-talets senare del säte för två mindre vanliga skolsatsningar. Direktör Henrik Spaak på Skeppsholmens säteri lät 1858 inrätta en lantbruksskola på gården, i drift till 1897. Spaak startade också en folkhögskola på Backgården, (sedermera Älvsborgs läns folkhögskola) i drift 1879–82 och 1882–84, därefter flyttad från Liared.

En aktiv frikyrklig verksamhet utvecklades under 1800-talets senare del i socknen.

Liared hade ca 750 invånare under sent 1800-tal. 1900-talet kom att innebära en avfolkning. 1948 bodde 468 personer i socknen, idag är de än färre.

Liareds församling hörde från medeltiden t.o.m. 1961 till Böne pastorat, därefter till Hössna pastorat. I sent 1900-tal överfördes merparten av Böne gamla pastorat, inklusive Liared, till Blidsbergs pastorat. Sedan 2006 kallas det stora pastoratet för Redvägs pastorat. De åtta f.d. församlingarna i pastoratet lades då samman till Redvägs församling.

Ovan: Kyrkan och kyrkogården sedd från de båda skolbyggnaderna i söder år 1927. Foto: Gustaf Ewald, VGM, Bildarkivet. Nedan: Vy över kyrkbyn i nordväst från kyrkogården.

Kyrkans och kyrkogårdens historia

Nuvarande kyrkobyggnad uppfördes 1845. På kyrkogården, något väster om den nuvarande, låg även den föregående lilla gråstenskyrkan, som sannolikt delvis var från medeltiden. Den revs 1843. Vid östra korgaveln fanns ett litet gravkor, sannolikt uppfört 1652 av överstelöjtnant Gustav Pilefelt på Gudebo säteri. Eventuellt vilar det nutida tornets grund på platsen för gamla kyrkans korparti. En fristående klockstapel fanns, uppförd 1771.

Vid början av 1800-talet ansågs den medeltida kyrkan vara för liten för den växande socknen och planer för kyrkans utvidgning påbörjades. Detta ledde till att den gamla kyrkan revs och en ny kyrka uppfördes på samma plats efter ritningar av arkitekt J Carlberg vid Överintendentämbetet. Grunden lades 1843 och kyrkan stod färdig 1845. Kyrkobyggnaden har senare renoverats, bl a 1915, 1927, 1944, 1956, 1975 och 1995.

Gamla kyrkans mått 1841 var ca 15 x 10 alnar, det sannolikt lägre, smalare koret var ca 10 x 7 alnar. När nya kyrkan byggdes gjordes kyrkogården om, själva kullkrönet, där gamla kyrkan stod, schaktades ned ett par tre meter, berättas det i Liaredsboken. Kyrkogården fördes på med schaktmassor och planades ut på så sätt. Två små resta stenar (INR 3 och 4 på gravkartan s 27), ett stycke väster om nuvarande kyrktorn, anses markera platsen för den gamla kyrkan. Av allt att döma utvidgades kyrkogården i samband med kyrkbygget - sockenstämman beslöt 1942 att utstaka nya gränser.

Kyrkogården är sannolikt utvidgad i två etapper. Den första utvidgningen, mot väster, kan ha tillkommit efter 1842. På häradskartan från ca 1890 har kyrkogården denna utbredning. Kyrkogårdens utvidgning mot norr utfördes sannolikt omkring sekelskiftet 1900.

De båda skolbyggnaderna belägna söder om kyrkogården. Övan: Skolbyggnaden i öster som idag tjänar som församlingshem. Nedan: Skolbyggnaden i väster som sedermera byggts om till bostad.

Fornlämningar (skyddade av kullurminneslagens 2 kap)

Liared 22:1 – Rund hög belägen ca 0,5 km nordväst om kyrkogården.

Liared 38:1 – Kettils hög, plats med tradition - belägen strax sydost om kyrkogården. Enligt sägen skulle Kettil byggt sin hög och kring den låtit resa tre ringmurar. Av högen återstår idag mycket litet.

Övriga noteringar och påpekanden

Observeras bör att de på kyrkogården befintliga gravvårdar/stenar som inte återfunnits på den aktuella gravkartan har numererats löpande vid kyrkogårdsinventeringens fältarbete (INR= inventeringsnummer).

Gravvårdar, stenar eller hållar inne i kyrkobyggnaden ingår inte i bevarandeplanen

Kyrkogården idag

Kyrkogårdens relation till omgivningen

I Liareds kyrkby finns en anläggning med såg och ev kvarn, bro över Tidan där de fyra vägarna från Knätte, Ulricehamn, Strängsered och Mullsjö sammanlöper. Nere vid vägskalet finns en affär. Sydost om bron och kvarnen är en mycket hög åsbildning på vilken kyrkan med kyrkogård är belägna. Söder härom ligger två äldre skolbyggnader flankerande en grusplan. På en höjd väster om kyrkan och vägen ligger Backgården.

Av skolbyggnaderna är den äldre östra byggnaden uppförd under sent 1800-tal och har en välbehållen exteriör med gul panel. Byggnaden används idag som församlingshem. Bakom detta står en välbevarad dasslänga. Den västra skolbyggnaden är uppförd under 1900-talets förra hälft och har även inrymt lärarbostad. Byggnaden har gulmålad träpanel och har genomgått ett antal ombyggnader.

Såg/kvarnbyggnaden vid ån är från sekelskiftet och är klädd med rödfärgad träpanel.

Backgården som tidigare var länsmansboställe, har en manbyggnad som sannolikt är uppförd under 1800-talets senare hälft. Fasaden har gul träpanel samt veranda med balkong och bred frontespis med tempelgavel. Under sent 1800-tal bedrevs här en folkhögskola, vilket en minnessten invid vägen förtäljer: *Backgården Liared Länsmansgård 1825-1928 Här bedrev Älvsborgs län folkhögskola 1879-1886 Föreståndare var direktör Henrik Spaak Skeppsholmen Hembygdsföreningen reste stenen år 2000.*

Ovan: Minnessten för folkhögskolan som drevs i Liared under 1800-talet. Nedan: Vy över kyrkogården från kyrkbyn i nordväst.

Avgränsning

Liareds kyrkogård har en rektangulär form i öst-västlig riktning och med en utvidgning formad som en utskjutande spets mot norr.

Vy över kyrkan och norra delen av kyrkogården från utvidgningen i norr. Nedan: Grind och grindstolpar i kyrkogårdens huvudentré mot söder. Nederst: Kyrkan sedd från väster.

Runt kyrkogården löper en kallmurad stödmur av gråsten. Mot den branta sluttningen i väster utgörs muren av två avsatser och nordost om kyrkan höjer sig muren några decimeter över marken i ett tiotal meter.

Utvidgningens nordvästra sida vetter mot den mycket branta åbrinken och i den norra spetsen återfinns rester av en låg inhägnad med låga järnstolpar, mellan vilka det sannolikt gått rep, kätting eller järnrör.

Kyrkogården omgärdas i sin helhet av en trädkrans av högstammiga, grova äldre lönnar. Parallellt med kyrkans söderfasad är fyra tuktade almar. Norr om kyrkan är en kort allé av tuktade almar.

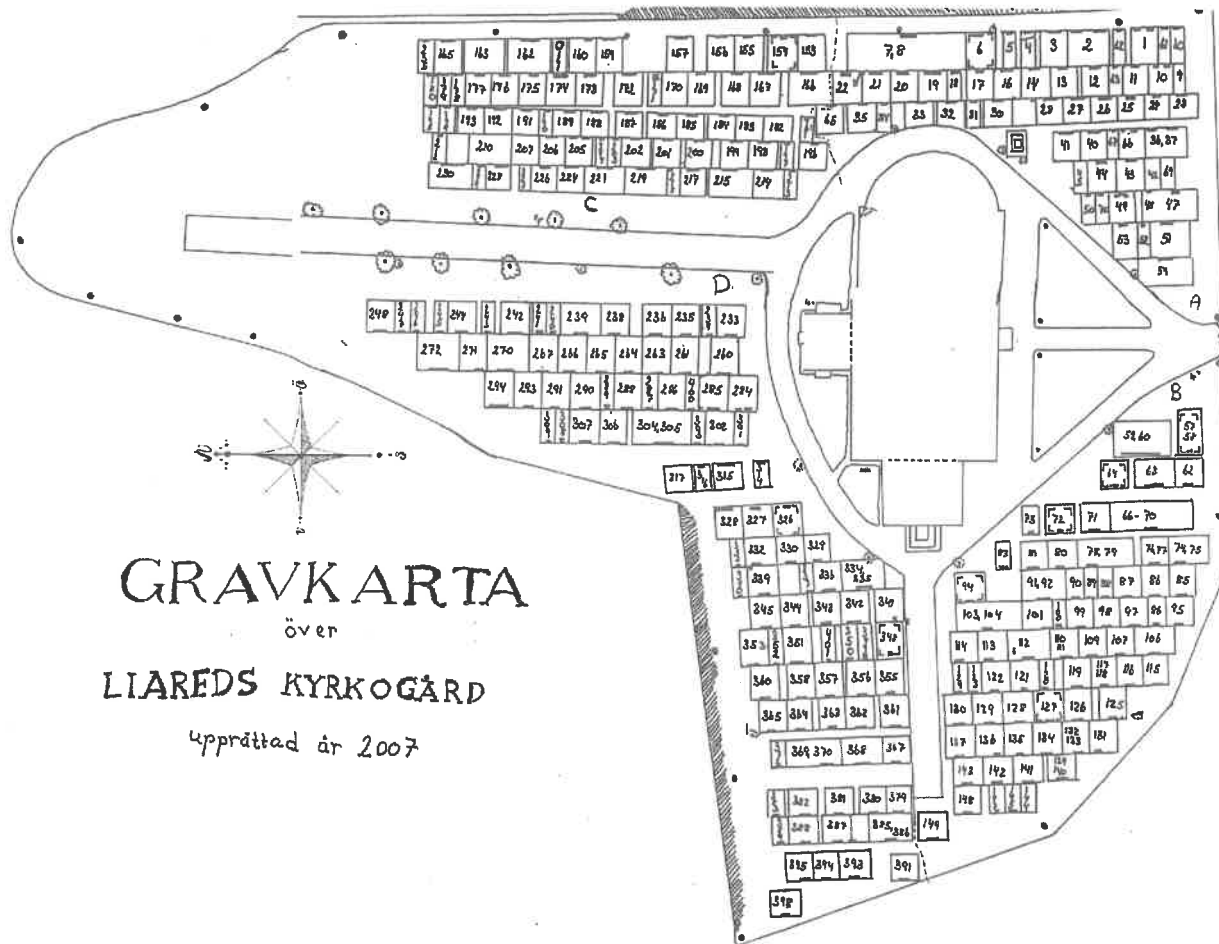
Gångsystemet är i sin helhet grusat och utgår från en gång runt kyrkan. Mot söder träcker sig en gång från kyrkan mot kyrkogårdens sydentré. Från sydentrén utgår två gånger mot vardera kyrkans östra och västra parti. Från kyrkans väsentré utgår en gång mot väster som slutar några meter från kyrkogårdens stödmur. Utvidgningen har en centralt placerad gång som sträcker sig i stort sett hela utvidgningens längd men slutar några meter från utvidgningens norra gräns.

Kyrkogården har en entré mot söder mot vilken den södra grusgången sänker sig till den omgivande markens nivå. Entrén är försedd med en svartmålad, nygotisk smidd pargrind, fäst i järnstolpar som i sin tur fästs i firsidiga granitstolpar i höjd med stödmuren.

Kyrkogården består till övervägande del av gräs. Förutom grusgångarna har kyrkogården nio gravar med grusbädd bevarade.

Byggnader och andra anläggningar

Liareds kyrka är en salskyrka i empirestil från 1845 som består av ett långhus med något smalare rundat kor i öster, sakristia i norr och torn i väster. Fasaden har vitkalkad puts med slätputsad omfattning kring västpporten. Tornets fyrkantiga lanternin är klädd med vit locklist och har vita hörnpilast-rar. Långhusets sadeltak har enkupigt lertegel och korets valmade tak är täckt med falsad plåt. Sakristians tak täcks med

Gravkarta över Liareds kyrkogård, 2007. Redvägs pastorats arkiv. Nedan: Gravvård med nygotisk fialform från 1881 på gravplats B 119. Gravvården har titeln hemmansägare och gårdsnamnet Öfregården.

tvåkupiga betongpannor. Tornet har två flacka fyrkantiga plåttäckta takfall med lanternin emellan. På krönet sitter ett förgyllt kors på kula.

Kyrkogårdens disposition

Liareds kyrkogård med den centralt placerade kyrkan har ett dominerande krönläge på en grusås i öst-västlig riktning. Åsen har branta sluttningar mot åbrinken i nordväst. Kyrkogården har sluttande partier mot söder, väster och öster samt en flackare lutning mot norr. Kyrkogården är i dess ursprungliga del samt i utvidgningens södra parti väl inpräktad med gravvårdar. I norra delen av utvidgningen saknas gravvårdar helt.

Kyrkogården är indelad i fem kvarter med gemensam numrering av gravvårdarna från 1 till 455. Gravar 1-55 är belägna i kv A i kyrkogårdens sydöstra hörn och gravar 57-152 i kyrkogårdens sydvästra parti. Norr om kv A, fr a i utvidgningen, sträcker sig kv C med gravvårdar 153-232. Det stora kvarteret D med gravvårdarna 233- 398 sträcker sig från kyrkogårdens nordvästra parti norrut mot utvidgningens norra spets. Kvarter E, helt utan gravvårdar men med gravnummer 399-455 är beläget norr om kv C i utvidgningens nordöstra spets.

Gravvårdarna är orienterade så att samtliga stenar väster om kyrkan och de norra och södra gångarna vänder sina

Ovan: Låg bred gravvård på gravplats A 51 daterad 1949 och med titeln hemmansägare.

Ovan: Stilserad obelisk på hög sockel från 1893 på gravplats B 96 och med titeln hemmansägare. Nedan: Hög obelisk dateras 1890 på gravplats A 47 med titeln lantbrukare.

inskriftioner mot öster. Vårdarna öster om norra och södra gångarna vänder sina inskriftioner mot väster.

Kyrkogårdens äldsta gravvårdar återfinns närmast kyrkan i kyrkogårdens ursprungliga del.

Av kyrkogårdens 288 gravvårdar är 16 daterade till 1800-talet och 36 är tillkomna under 1900-talets första tre decennier. Nära en femtedel, eller ca 18 %, är alltså tillkomna före år 1930. De äldre gravvårdarna återfinns på den ursprungliga delen av kyrkogården, närmast kyrkan, och då främst i kv A. De yngre gravvårdarna är främst belägna i kv C och D men förekommer även uppblandade med de äldre i de övriga kvartererna.

De två stenarna som anses markera gamla kyrkans plats, INR 3 och 4, är mycket viktiga att bevara.

Gravvårdskaraktärer

Kyrkogården har flera gravvårdar som anger ort- och gårdsnamn samt yrke/titlar. Här återfinns 24 olika titlar i 49 förekomster. 46 gravvårdar eller ca 15 % av kyrkogårdens 288 gravvårdar har titlar, av dem är 15 relaterade till jordbruket, nio till kyrkan, sju till handel och hantverk samt tre vardera till skolverksamheten och militärväsendet. Samtliga titlar är typiska för en socken så präglad av jordbruksnäringar som Liared.

De jordbruksanknutna titlarna är hemmansägare, lantbrukare, kvarnägare och dräng. Exempel på äldre gravvårdar med titeln hemmansägare återfinns på högresta gravvårdar på gravplats B 119 med inskriptionen *Här hvilar Hemmansägaren Josef Johansson 1813-1892 Sontestorp Öfregården och hans hustru Maria Larsdotter 1795-1881* samt på gravplats B 97 med inskriptionen *Här hvilar hemmansägaren Josef Pettersson fr Lindeskog 1811-1893 hans maka Kajsa Andersdotter 1817-1889 Vården är rest af tacksamma barn.* Yngre exempel återfinns på gravplats A 51 vars låga breda gravvård har inskriptionen *Hemmansägaren Josef Johansson 1827-1902 hans maka Gustava 1830-1896 sonen Johan 1872-1949 Stommen.*

Titeln lantbrukare återfinns bland andra på gravvård A 47 vars höga smala obelisk har texten *Här hvilar Lantbrukaren C P Gunterberg 1811-1890 och hans maka Helena Isaksdotter 1816-1895 Uppb B 14:13 Vården rest av tacksamma barn Sonen August 1846-1914 sonen Teodor 1850-1922* på den höga sockeln. Ett

annat exempel på gravvård med titeln återfinns på gravplats A 49 vars två polerade liggare även har titeln mor.

Titeln kvarnägare återfinns på gravvård B 62 med inskriptionen *Kvarnägaren Svante Johanssons Bergabron familjegrav*. En av kyrkogårdens mest påkostade gravvårdar, A 68, har titeln dräng – en ovanlig titel på kyrkogårdarna i Västergötland. Gravvården med inskriptionen *Drängen Sven Pettersson från Stommen f 1794 d 1859 Minne af Anhörige och vänner*, är utformad som en högrest genombruten minnesplakett i gjutjärn monterad på hög sockel av kalksten och placerad sydost om koret. Vården är rest som en gård av tacksamhet för att han skänkte pengar till införskaffandet av kyrkorgeln.

Om kyrkans organisation vittnar titeln kyrkvård som förekommer på fem gravvårdar. Den äldsta gravvården med titeln kyrkvård återfinns på gravplats A 43 där en hög smal obelisk i svart bergart har inskriptionen *Kyrkvården Jonas Andersson från Brunnsgården 1833-1897 och hans hustru Johanna Sofia 1833-1875 Job 8:51*. Andra gravvårdar med titeln finns på gravplatserna A 12, A 30, B 100 och B 127.

Titeln orgelbyggare återfinns på gravplats A 7 och speglar en intressant hantverkstradition som är speciell för Liared bland pastoratets socknar. Gravvården som sannolikt är tillkommen vid mitten av 1900-talet kröns av en orgelfront med pipor och har inskriptionen *Orgelbyggarna Svante Johansson Sonen Levin Johansson Familjegrav*.

Titeln predikant minner om den frikyrkliga verksamheten i socknen. Titeln återfinns på en mycket påkostad gravvård på gravplats C 154 med fint huggen stenram med grusbädd

Ovan: Gravvård B 62 från mitten av 1900-talet med titeln kvarnägare och gårdsnamnet Bergabron. Nedan till vänster: Gravvård A 68 från 1859 i gjutjärn på kalkstenssockel med titeln dräng. Nedan: Stiliserad obelisk från 1875 på gravplats A 43 med titeln kyrkvård.

Ovan: Gravvård A 7-8 med titeln orgelbyggare. Till höger: Påkostad gravvård med liten obelisk från 1914 omgärdad av stenram och grusbädd grusbädd och titeln predikant på gravplats C 154.

Ovan: Gravvård A 31 med titeln folkskollärare. Till höger: Monumental gravvård med stiliserad obelisk omgärdad av smitt järnstaket på stenram med grusbädd på gravplats A 6. Gravvården är daterad 1900 och har titeln direktör.

och inskriptionen *Predikanten K G Björk 1848-1914 Hanna 1863-1934 Uppb 3:12* på en smal hög obelisk i svart bergart.

Skolväsendet i Liareds socknen speglas genom folkskollärare och folkskolläraryrken som också hör samman med två skolbyggnader söder om kyrkogården. Titeln folkskollärare återfinns på en hög grovhuggen gravvård med polerad front och inskriptionen *Folkskolläraren P A D Holmqvist 1820-1910 hans maka Maria Högberg 1821-1899 Vilhelmina 1861-1887*. Holmqvist skall ha varit den förste folkskolläraren i Liared och verkade dessutom som klockare. Titeln folkskolläraryrken återfinns på gravplats A 31 med inskriptionen *Folkskolläraryrken Edith Gunterberg f Björk 1895-1961*.

Titeln direktör återfinns på en mycket påkostad gravläggning på gravplats A 6. Inskriptionen *Direktören RVO Henrik Spaak 1827-1900 Josefine Spaak f Lundberg 1842-1923* är skriven i guldtext på en stiliserad obelisk omgärdad av ett fint smitt järnstaket på en bred stenram och med grusbädd. Liareds lokalhistoria har en särprägel, genom de två skolsatsningarna, lantbruksskolan och folkhögskolan under 1800-talets senare del och båda är förknippade med Henrik Spaak. Direktören Spaak grundade Skeppsholmens lantbruksskola och en folkhögskola, sedermera Älvsborgs läns folkhögskola på Backgården, sydväst om kyrkogården. Om detta berättar bl a en minnessten utmed landsvägen mellan kyrkogården och Backgården (se foto s 14).

Om Liareds socken och dess olika verksamheter och vardagsliv under sent 1800-tal och 1900-talet berättar titlar som

Ovan: Gravvård B 90 i kalksten från 1923 med titeln handlande. Till höger: Gravvård A 44 med samma titel. Nederst: Kraftigt kors i granit från 1922 på gravplats C 171.

handlanden, köpman, skräddaremästare, kommunalordförande, kronolänsman, nämndeman och häradsdomare. Av de två titlarna med handelsanknytning återfinns handlanden på fem gravvårdar och köpman på en.

Den äldsta gravvården med titeln handlanden är en tunn kalkstensvård på gravplats B 90 och med inskriptionen *Här hvilar Handlanden Jonas Halljn f 1764 d 1823 samt hans hustru Ewa Halljn f 1772 d* på framsidan och texten *Stenen restes af tacksamma arevingar* på baksidan. Ytterligare exempel på gravvårdar med titeln är en hög obelisk i svart bergart, med inskriptionen *Här vilar Handlanden J A Lind från Nybygget 1833-1916* på gravplats A 4, och en mer nedtonad gravvård på gravplats A 44 med inskriptionen *Handlanden Karl Jonsson 1861-1933 hustrun Ellen 1886-1933 Brunnsgården*, samt ett litet kors i kalksten på gravplats C 171 med inskriptionen *Handlanden J A Carlsson 1851-1922*. Titeln köpman återfinns på en grovhuggen gravvård i ljus granit på gravplats A 63.

Hantverkstiteln skräddaremästare finns på en låg bred gravvård i stiliserad klassicism från mitten av 1900-talet på gravplats B 109. På liknande gravvårdar återfinns titlarna kommunalordförande, C 153, kronolänsman, B 83 och nämndeman. Titeln häradsdomare återfinns på en monumental gravvård på gravplats B 57-8. Inscriptionsen *Häradsdomaren Claes Andersson Familjegrav* finns på en stiliserad obelisk i svart bergart och omgärdas av en stenram med grusbädd och stenspölar som sträcker järnrör mellan sig.

Industriverksamhet representeras bl a av titeln fabrikör på gravplats A 61 där en svart stiliserad obelisk har den något svårästa inscriptionsen *Fabrikör J A Engström ...-1904*

Militärväsendet är representerat titeln korpral på tre gravvårdar, samtliga tillkomna under 1900-talets första decennier, på gravplatserna C 224, C 159 och D 355.

Ovan: Gravvård B 109 med titeln *skräddaremästare*. Till höger: Påkostad gravvård med stensollare med järnrör och grusbädd på gravplats B 57-6 med titeln *häradsskattmästare*. Nedan: Gravvård C 153 med titeln *kommunalordförande*. Därunder: Gravvård B 83 med titeln *kronolänsmän*.

Nedan: Två gravvårdar med titeln *korpral*. Nedan: Gravvård C 159. Nedan till höger: C 224.

På landsbygdskyrkogårdar kombineras i regel gravvårdar över den jordägande befolkningen under 1800-talet och tidigt 1900-tal. En mycket stor del av invånarna märk sällan på kyrkogårdarna. Det är framför allt de som inte ägde jord och som oftast var fattiga, t ex flertalet torpare, backstug-sittare, arbetare, drängar, pigor och ensamstående kvinnor med eller utan barn. Dessa begravdes främst på allmänna områden utan köpta gravplatser. Graven markerades ofta bara med en gravkulle, ibland även med ett träkors eller en bräda som dock efterhand multnade ned. Var det allmänna området varit beläget på Liareds kyrkogård är något osäkert. Förmodligen har området varit inrättat i kv D. Antagandet är främst baserat på att här återfinns flera enklare gravvårdar i form av kvadratiska små hällar med endast en person per grav. Exempel på enklare gravvård som kan indikera en plats för det allmänna området är gravvårdar D 349 och D 284.

Separata gravvårdar över kvinnor och barn är mycket ovanliga på kyrkogården. Förutom de ovan nämnda enklare gravvårdarna finns tre, varav en är den ovan nämnda gravvården med titeln *folkskollärarinna*. En äldre gravvård formad som en liten vinklad häll på gravplats A 39 är daterad till 1889 och har titeln *fru*. Inskriften "mor" återfinns på en mindre häll på gravplats A 49.

Kyrkogården har ett stort antal gravvårdar tillkomna efter år 1930. Dessa är i allmänhet enhetligt utformade med låga breda stenar alternativt låga smala eller som mindre kvadratiska hällar, ibland med nyklassicistiska drag och stiliserade dekorationer. Denna typ av gravvård återfinns främst i de

Två små gravvårdar, till vänster A 67 och till höger A 66, den senare med titeln fru.

båda utvidgningarna, i västra delen av kv B, i kv C och D men förekommer även frekvent i den ursprungliga kyrkogården. Förutom de ovan nämnda exemplen med titlarna orgelbyggare, skräddaremästare, kommunalordförande, kronolänsman och nämndeman är gravvårdarna på gravplatserna A 16, B 59, B 86, B 117-8, B 120, D 241 och C 166 väl värda att nämna.

En typ av gravvård från mitten av 1900-talet som återkommer regelbundet på flera kyrkogårdar inom Redvägs pastorat är en låg gravvård med rundad överdel och som är flankerad av två lägre stenar. Den mittersta stenen har vanligen ett naturmotiv i mycket låg relief som visar en horisont bakom vilken en förgylld sol sticker upp. På Liareds kyrkogård återfinns gravvårderna på gravplatsen C 186.

Trots att kyrkogården har ett så stort antal gravvårdar av denna låga breda typ är det inte de som främst karakteriserar kyrkogården utan den stora andel individuellt utformade gravvårdar vilka ger den variationsrikedom som karakteriserar Liareds kyrkogård.

Gravvårdarna tillkomna före år 1930 är i allmänhet mer variationsrika, ofta markerande familje- och klasstillhörighet såväl som genom titlar och gårdsnamn som genom deras utformning. Gravvårdarna är tillkomna i en tid präglad av ett

Ovan: Gravvård D 349. Nedan: Gravvård D 284. Båda hållarna är belägna i kyrkogårdens tidigare allmänna område i kvarter D.

Ovan och nedan: Låga breda gravvårdar tillkomna efter 1930, A 16 och C 166. Nedan till vänster: Gravvård D 241.

Ovan: Små tidstypiska stenar på gravplatserna B 80, D 391, D 393 och C 184. Nedan: Gravvård med naturromantiskt motiv, en typ som återfinns på många kyrkogårdar i Redvägs pastorat., här gravvård C 186. Nederst: Korsformad gravvård på plats A 3. Nederst till höger: Ovanligt formad gravvård från 1902 på gravplats D 398.

hierarkiskt system samtidigt som det sena 1800-talets omvälvande industrialism medförde att nya pengar blandade med gamla i samhället, något som även är synligt på många kyrkogårdar med allt mer påkostade gravanläggningar.

På Liareds kyrkogård varierar denna typ av gravvårdar från låga smala gravvårdar som återfinns på hela kyrkogården, ex A 67, B 80, D 391 och 393, D 341, C 189, C 184 och C 214 till mycket påkostade obeliskerna, korsen, järngravvårdarna och bautastenarna på gravplatserna i kv A och sydöstra delen av kv C.

Exempel på de påkostade gravvårdarna sammanfaller till stora delar med de ovan nämnda gravvårdarna med titlar. Utöver dessa är följande gravvårdar väl värda att nämna: ett kors på hög sockel i svart bergart på gravplats A 3, stiliserade obelisker på gravplatserna B 96 och B 116 och en ovanlig nygotisk gravvård i kalksten på gravvård B 119, en något vanligare gravvård med kors och ekblad på gravplats B 122, den mycket ovanliga sköldformade gravvården på gravplats D 398 och med inskriptionen *Här hvila E A T Skärman 1830-1908 och hans maka Christina 1837-1892* samt ett järnkors på gravplats B 148 smyckat med två ringar med inskriptionen *Frida och R. Nyström 1882-1936 1876-1962*.

En något nedtonad grovhuggen sten i granit och med oval inskriptionsyta återfinns på gravplats C 167 och med inskriptionen *August Andersson 1839-1921 hustru Josefina 1837-1914 Stomsåker*. En högre gravvård med polerad front finner man på gravplats C 169 och en något lägre gravvård

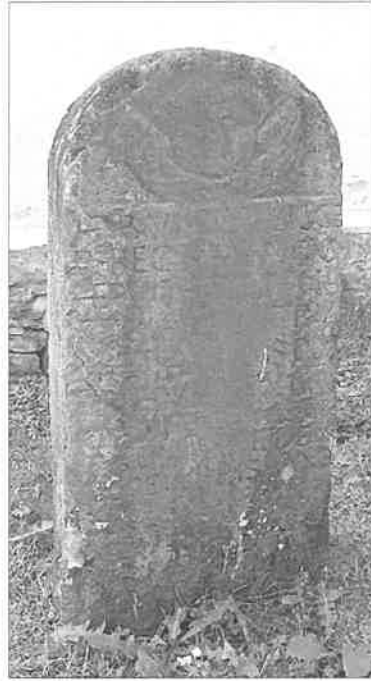

Ovan till vänster: Gronbuggen gravvård på plats C 167. Ovan i mitten: Polerad svart gravvård på plats C 169. Ovan till höger: Gravvård B 122 från 1924 med blåstrad dekor. Nedan: Smitt kors i järn från 1936 på gravplats B 148. Nedan till vänster: Svårt vittrad gravvård från 1871 på gravplats A 66.

på gravplats C 172. I kv C finner man även två mer ovanliga gravvårdar. På gravplats C 206 finner man en sten formad som en uppslagen bok placerad på en stiliserad trädstubbe och ett dubbelkors i trä på gravplats D 294.

De ovan nämnda gravvårdarna kan samtliga förknippas med industrialismens ökande transportmöjligheter och den industrialiserade tillverkningen av gravstenar. De äldre typerna av gravvårdar har en mer lokal prägel, ofta tillver-

Ovan till vänster: Gravvård C 172 från 1920-talet. Ovan i mitten och till höger: Fram- och baksidan av gravvård INR 2 från 1600- eller 1700-talet. Stenen är belägen intill kyrkans västentré. Nedan: Två nyare gravvårdar med ovanlig utformning, närmast gravvård C 206 och därunder D 294.

kade i kalksten. Exempel är den svårt vittrade gravvården på plats A 38 från 1872 som restes över en tjugoförårig elev vid lantbruksskolan Skeppsholmen som omkom genom en olyckshändelse, de två ovan nämnda gravvårdarna B 90 och B 119 samt INR 2. Den senare gravvården är belägen norr om tornet. Stenen är tillverkad i förhållandevis tjock kalksten och har en rundad överdel. Framsidan är prydd med en sk änglaflykt och båda sidorna är täckta med idag svårästa inskriptioner.

Kyrkogårdens bevarade ramgravar är 9 till antalet, samtliga med bevarade grusbäddar. Gravvårdarna A 6, B 64, B 74 och C 154 är omnämnda ovan i samband med sina titlar. De är tillkomna omkring sekelskiftet 1900 och de tre förra har stiliserade obelisker omgärdade av fint smidda järnstaket på kraftiga stenramar. Gravvården på plats B 57-8 med järnrör mellan stenpollare är även nämnd ovan (se s 21). Gravvård B 94 är en mycket välkomponerad och tidstypisk gravvård från mitten av 1900-talet med en låg bred klassicistisk gravvård med runda pelare och ett trekantigt tympanonfält i svart bergart med matchande stenram och ljust grus. Två liknande men något enklare gravanläggningar finner vi på gravplatserna D 348 och D 326. Lika välkomponerad är gravvården på plats B 127 vars höga smala gravsten och stenram i svart bergart kontrasterar fint med tre små hällar i ljus bergart och det röda gruset.

Sammanfattande kulturhistorisk karakterisering

Liareds kyrkplats med medeltida anor omdanades på 1840-talet och präglas främst av 1800- och tidigt 1900-tal. Kyrkplatsen med tidstypisk sockenkyrka (nybyggd 1843-45) och kyrkogård har ett särpräglat, markant höjdläge på ett åschrön ovanför Tidan i kyrkbyn. Den ingår i en genuin kyrkomiljö med två fd skolhus samt en fd kvarn- och sågmiljö.

Kyrkogårdens ovanliga, vinklade form beror på att den ursprungliga delen kan ha utvidgats två gånger. Viktiga karaktärsdrag är omgärdningen med murar (stödmurar), huvudentré med smidesgrindar, en högvuxen äldre trädkrans (lönn), en enkel kvartersindelning, grusgångar, resterande grusade ramgravar samt terrasseringar (i väst) och sentida almallé.

Södra delen är väl bibehållen med variationsrikt utformade gravvårdar från 1800-tal-1900-talets början som skapar en ålderdomlig prägel. Några är mycket intressanta exempel på äldre tiders vårdar. Utvidgningen präglas i norr av låga och breda vårdar från 1900-talets mitt, i sydväst finns dock en större variationsrikedom i utformning och tillkomsttid.

Vårdarnas gårdsnamn och titlar ger återklang av agrarsamhällets utveckling med jord- och skogsbruk med binärningar under 1800- och 1900-tal, ett särdrag för socknen är orgelbyggeriet. Av regionalt personhistoriskt intresse är t.ex. Spaakiska vårdarna, förknippad med Liareds folkhögskola och lantbruksskola på 1800-talet.

Liareds kyrkogård är en väl sammanhållen helhet med stora kulturhistoriska kvaliteter, mycket stora i den ursprungliga delen med kv A, B och del av C.

Överst: tidstypiskt utformad gravvård med sten och omgärdning som en helhet på gravplats B 94. Ovan: Påkostad gravvård på plats B 127.

LIAREDS KYRKGÅRD

Vårdar och gravanordningar

1: ■ Markeringen avser gravanläggningar med gravvårdar och gravanordningar av *mycket stort kulturhistoriskt värde*. Som gravanordningar räknas t ex stenramar, grusbäddar, gravstaket, gravhäckar, gravträd o d. Det är av största vikt att dessa gravar/gravanordningar bevaras och vårdas för framtiden och inte förvanskas.

2: □ Markeringen avser gravanläggningar med gravvårdar och gravanordningar av *stort kulturhistoriskt värde*. Som gravanordningar räknas t ex stenramar, grusbäddar, gravstaket, gravhäckar, gravträd o d. Dessa gravar/gravanordningar bör bevaras och vårdas för framtiden och inte förvanskas.

Kulturhistorisk karaktärisering

Liareds kyrkplats med medeltida anor omdanades på 1840-talet och präglades främst av 1800- och tidigt 1900-tal. Kyrkplatsen med tidstypisk sockenkyrka (nybyggd 1843-45) och kyrkogård har ett särpräglat, markant höjdläge på ett åskrått ovanför Tidan i kyrkbyn. Den ingår i en genuin kyrkornmiljö med två fd skolhus samt en fd kvarn- och sågmilljö.

Kyrkogårdens ovanliga, vinklade form beror på att den ursprungliga delen kan ha utvidgats två gånger. Viktiga karaktärsdrag är omgärningen med murar (stödmurar), huvudentré med smidesgrindar, en högryxen äldre trädrans (lönn), en enkel kvartersindelning, grusgångar, resterande grusade ramgravar samt terrasseringsar (i väst) och sentida allmänna.

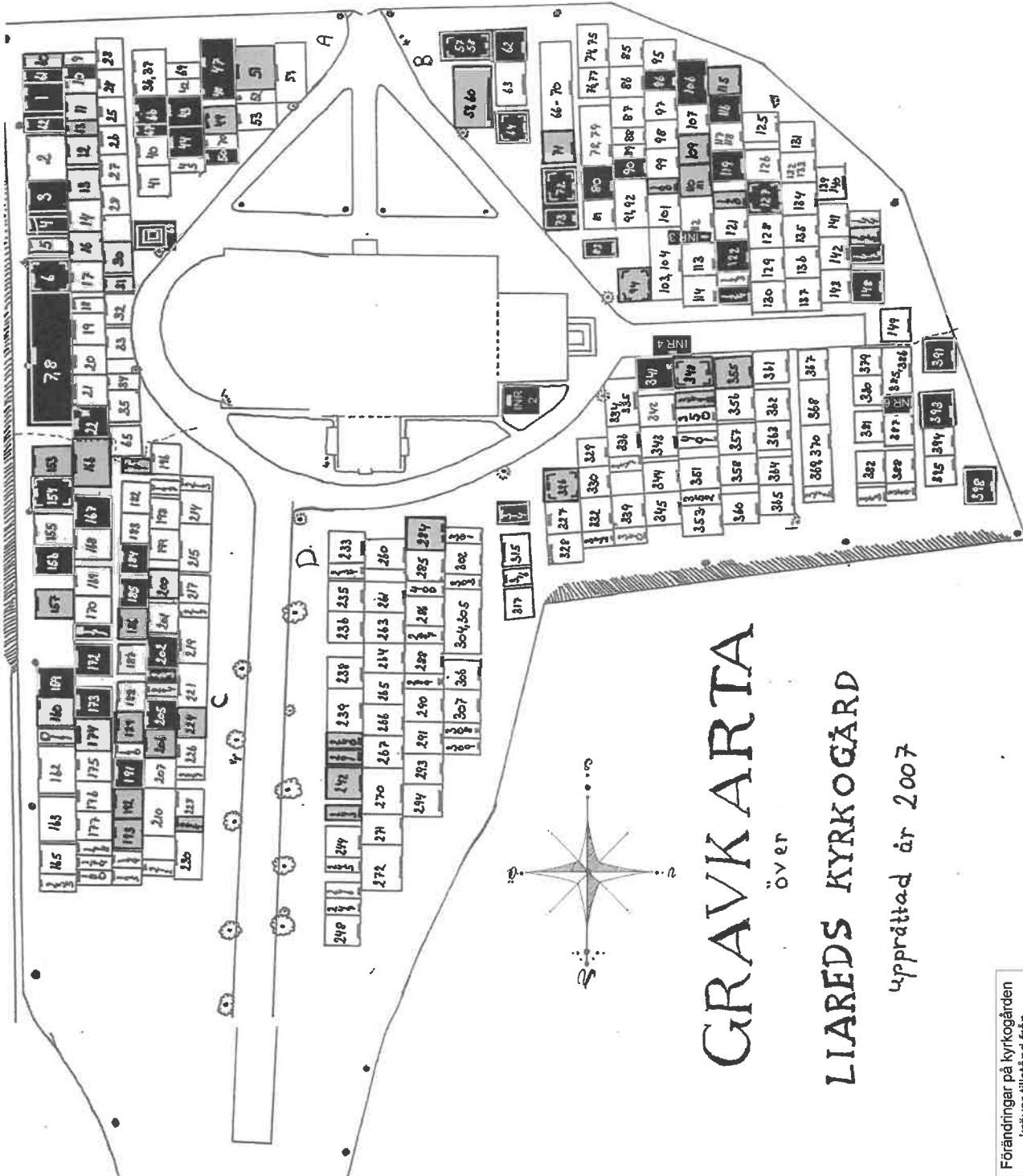
Södra delen är väl bibehållen med variationsrikt utformade gravvårdar från 1800-tal-1900-talets början som skapar en ålderdomlig prägel. Några är mycket intressanta exempel på äldre tiders vårdar. Utvidgningen präglas i norr av låga och breda vårdar från 1900-talets mitt, i sydväst finns dock en större variationsrikedom i utformning och tillkomsttid.

Vårdarnas gårdsman och tilar ger återklang av agrarsamhällets utveckling med jord- och skogsbruk med binätningar under 1800- och 1900-tal, ett särdrag för socknen är orgelbygget. Av regionalt personhistoriskt intresse är t.ex. Spanska skolan, förknippad med Liareds folkskola och lantbruksskola på 1800-talet.

Liareds kyrkogård är en väl sammanhållen helhet med stora kulturhistoriska kvaliteter, mycket stora i den ursprungliga delen med kv A, B och del av C.

Att särskilt tänka på i förvaltning av kyrkogården:

- Kyrkan och den medeltida kyrkplatsen har ett framträdande läge i landskapet och i den samlade kyrkbyn.
- Kyrkogårdens stödmurar med entréer och trädskran ger den en ålderdomlig karaktär.
- Kyrkogårdens variationsrika gravvårdar med lång kontinuitet.
- Gravomgärningar i järn och sten och med grusbädd.
- Gravvårdar med kulturhistoriskt värde.
- Eventuellt kompletterande anläggningar skall utformas med en karaktär och struktur som knyter an till kyrkogårdens befintliga.

Förändringar på kyrkogården kräver tillstånd från Länsstyrelsen enligt 4 kap Kulturminneslagen.

Listade gravvårdar

kv nr	beskrivning	p	1/2	årtal	text	titel	gårdnamn	skador	påväxt	
A 3	svart kors på hög sockel m text.	x	1	1917	Här hvilat Ernst samuel Skärman 1872-1917 hans maka Berta Skärman 1876-1949.			påväxt	rengöring	
A 4	hög smal svart obelisk på två socklar.	x	1	1916	Här vilat Handlanden J A Lind från Nybygge 1833-1916	handlanden	Nybygget	påväxt	rengöring	
A 6	stenram smitt järnaket grusbädd hög smal svart polerad stilerad obelisk.	x	1	1900	Direktören RVO Henrik Spaak 1827-1900 Josefine Spaak f Lundberg 1842-1923. Direktören skall ha grundat Skeppsholmens lantbruksskola och Ålvborgs läns folkskole.	RVO direktör		järnstaket	regelbunden översyn	
A 7	låg bred m liggande hållar framför och vid sidan av stenen - indikerar tidigare omgårdning. Stenen har orgelpipor i relief på krönet.	x	1	1930-tal	Orgelbyggarna Svante Johansson Söner Levin Johansson Familjegrav.	orgelbyggare x 3				
A 10	hög smal svart obelisk på hög sockel i två delar stående lutad mot absidkorets norrsida.	x	1	1915	Här vilat Johan Andersson fr Stomsdal 1836-1915 hans maka Matilda 1839-1915.		Stomsdal	påväxt	rengöring	
A 43	hög smal svart obelisk på två socklar.	x	1	1875	Kyrkvärden Jonas Andersson från Brunnsgården 1833-1897 och hans hustru Johanna Sofia 1833-1875 Job 8:51.	kyrkvård	Brunnsgården	påväxt	rengöring	
A 44	hög halvbred ljus granit på låg sockel.	x	1	1933	Handlanden Karl Jonsson 1861-1933 hustrun Ellen 1886-1933 Brunnsgården. Han var en välkänd handlare i socknen.	handlanden	Brunnsgården	påväxt	rengöring	
A 47	hög smal svart obelisk på tre socklar.	x	1	1890-1920-tal	Här hvilat Lantbrukaren C P Gunterberg 1811-1890 och hans maka Helena Isaksdotter 1816-1895 Uppb B 14:13 Vården rest av tacksamma barn Söner August 1846-1914 söner Tendor 1850-1922,	lantbrukare				
A 48	hög vinklad liggare	x	1		Folkskolläraren P ad Holmqvist 1820-1910 hans maka Maria Högberg 1821-1899 Vilhelmina 1861-1887. Han skall ha varit den förste folkskolläraren och skolearen i Liared.	handlanden		påväxt	rengöring	
A 50	hög bred grovruget svart m polerad front samt sockel:	x	1	1887		fd folkskollärare				
A 61	hög smal svart stilerad obelisk på ljus sockel	x	1	1902	Fabrikör J A Engström ...-1904 ...	fabrikör		påväxt	rengöring	
A 66	halvhög smal kalksten - vårdbehov.	x	1	1872	Här hvilat A W Lundin f 1852 d 1872 rest af kamrater. Han var elev vid lantbruksskolan	elev	lantbruksskolan	kalksten, påväxt	konserverator, regelbunden översyn, rengöring	
A 66	liten vinklad häll	x	1	1889	Skeppsholmen och omkring genom öfversändelse	fru	Skeppsholmen	påväxt	rengöring	
A 68	hög smal gjutjärnvård krönt av kors på hög sockel i kalksten. N sidan.	x	1	1859	Drängen Sven Pettersson från Stommen f 1794 d 1859 Minne af Anbjörge och vännen.	drängen	Stommen	gjutjärn, kalksten	konserverator, regelbunden översyn	
A 71	låg smal kvadratisk liten sten. Kvinna	x	1	1922	Helena ...mström 1844-1925			påväxt	rengöring	

kv nr	beskrivning	p	1/2	årtal	text	titel	gårdnamn	skador	påväxt
B 57-8	stenram m granitpollare m järnrör emellan grusbädd hög smal svart polerad.	x	1	1920-tal	Häradshövding Claes Andersson Familjgrav.	häradshövding	Bergabron	järnrör, påväxt	regelbunden översyn, rengöring
B 62	halvhög bred ljus granit på låg sockel		1		Lantbrukaren] Abrahamson Ögården 1839-1911 hustrun Eva Lotta 1840-1906 Vården rest of tacksamma barn	Kvansägare			
B 64	stenram smitt järnstaket hög smal ställrad obelisk i ljus granit. .	x	1	1906	Här hvilat Hemmansägaren Josef Johansson 1832-1906 och hans hustru Kristina Johansson 1831-1907. Gillis	lantbrukare	Ögården	järnstaket, påväxt	regelbunden översyn, rengöring
B 72	stenram smitt järnstaket hög smal ställrad obelisk i svart granit.	x	1	1906	Här hvilat Hemmansägaren Josef Johansson 1832-1906 och hans hustru Kristina Johansson 1831-1907. Gillis	hemmansägare		järnstaket, påväxt	regelbunden översyn, rengöring
B 73	svart polerad liggare.		1					påväxt	regelbunden översyn, rengöring
B 80	låg smal kraftig vinklad svart granit m polerad front på ljus sockel.		1	1895	Här vilat Josef Abrahamson fr Holmåkra 1827-1905 och hans hustru Kristina 1837-1895		Holmåkra		
B 83	låg bred		1	1899/1910-tal	Kronolänsman Edab. Andersson 1859-1899	kronolänsman		påväxt	rengöring
B 90	hög bred tunn kalksten m trekantig avslutning uppåt samt kors och stjärna i lågrelief.	x	1	1827	framsida: Här hvilat Handlanden Jonas Hallin f 1764 d 1823 samt hans hustru Eva Hallin f 1772 d baksida: Stenen restes of tacksamma arvingar.	handlanden		kalksten, påväxt	regelbunden översyn, rengöring
B 94	tunn sv stenram ljus grusbädd låg bred klassicistisk m runda pelare	x	1	1951	Oskar Engman 1868-1951 hans maka Hulda 1876-1965 Krikeberg		Krikeberg		
B 96	hög smal ställrad obelisk m polerad front, sockel		1	1899	Här hvilat hemmansägaren Josef Pettersson fr Lindeskog 1811-1893 hans maka Kajsa Andersdotter 1817-1889 Vården är rest of tacksamma barn	hemmansägare	Lindeskog	påväxt	rengöring
B 106	mindre kvadratisk håll i ljus granit, något vinklad		1	1920-tal	Här hvilat A Johansson 1816-1889 hans maka Joh. Hansdotter 1812-1882 Vården restes av tacksamma barn Fr Brännered	byggmästare		påväxt	rengöring
B 116	halvhög smal svart obelisk på låg ljus sockel		1	1882			Brännered	påväxt	rengöring
B 119	hög smal tunn kalkstensvård på låg sockel - nygotisk fialform.	x	1	1881	Här hvilat Hemmansägaren Josef Johansson 1813-1892 Solestorp Öfregården och hans hustru Maria Larsdotter 1795-1881	hemmansägare	Solestorp Öfregården	kalksten, påväxt	konserverator, regelbunden översyn, rengöring
B 122	hög halvbred sv granit på ljus sockel kors och ekblad samt ovalt inskriptionsfält i polerat utförande		1	1887	M E Stomberg Segerhult 1837-1887 hans maka Charlotta 1845-1924		Segerhult		
B 124	två gravvårdar, en mindre låg smal sv granit dat 58 och en låg bred grovhuven vård m kvadratisk inskriptionsfält.		1	1984	Gerd Stomberg 1887-1984 Stågelhult. Hon gav en miljon till sockens invånare - ca 15 000 kr per person.		Stågelhult		

kv nr	beskrivning	p	1/2	årtal	text	titel	gårdsmann	skador	påväxt
B 127	tunn stenram grusbädd hög smal svart granit samt tre Jusa större liggare.	x	1	1920-tal	Job Isaksson Gudebo Familjegrav. Text liggare: Kyrkvärden E:lof Isaksson d 1982. släkten skall vara välkänd i flera generationer och gården en gammal släktgård.	Kyrkvård	Gudebo		
B 147	vinklad polerad svart liggare. Kvinna.		1	1938	Olivia Svrid 1864-1938				
B 148	smitt järnkors med två ringar med text. låg smal grov sten som sägs markera den ursprungliga kyrkogårdens avslutning åt V.	x	1	1936	Frida och R Njyström 1882-1936 1876-1962. Han var välkänd smedmästare som tillverkat gravvården själv.			järnkors	regelbunden översyn
B 3	stenram grusbädd hög smal polerad obelisk på hög sockel.		1					påväxt	rengöring
C 154	hög smal ställcerad obelisk i ljus granit	x	1	1914	Predikanten K G Björk 1848-1914 Hanna 1863-1934 Uppb 3:12.	predikant	Telningaryder	påväxt	rengöring
C 156	hög smal ställcerad obelisk i ljus granit		1	1906		hemmansägare		påväxt	rengöring
C 159	halvhög smal ljus granit m svartmålade detaljer. hög bred grovhuggen lju granit m ovalt inskriptionsfält på grovhuggen sockel.		1	1903/1934	Korpralen J A Regnar 1846-1908 Hustru Hulda Jobanna 1851-1934 Svinåsen	korpralen	Svinåsen	påväxt	rengöring
C 167	hög smal grovhuggen m polerad front samt hög grov sockel.	x	1	1914	August Andersson 1839-1921 hustru Josefina 1837-1914 Stomsåker		Stomsåker	påväxt	rengöring
C 169	hög smal kors på låg sockel ljus granit.		1	1913	Lantbrukaren Job. Fr. Isaksson Brunsered 1832-1909 hans maka Kristina 1831-1913	lantbrukaren	Brunsered		ev text ifylles, svårsläst, påväxt rengöres
C 171	hög smal svart polerad granit på låg sockel		1	1904	Handlanden J A Carlsson 1856-1922. Här bular Job. A Petersson 1840-1902 och hans maka Anna Margareta ...-1902 fr Lindeskögs	handlanden		påväxt	rengöring
C 173	hög smal svart polerat inskriptionsfält.		1	1910-tal	W Josefsons Lindhult Familjegrav			påväxt	rengöring
C 184	hög smal svart m polerad front, grov sockel.		1	1911	Josef Jonsson Ubbholmen 1859-1911 hans maka Ulrika 1848-1923	makarne	Ubbholmen		
C 185	hög smal grovhuggen röd granit m polerad front och grov sockel.		1	1917	Makarne Johannes Löv 1834-1917 Fredrika 1835-1912 sonen Fritz 1858-1918 Fr Lillegården Sv Mit SB 106				
C 191	hög bred grov huggen m polerad front grov sockel. Kvinnan står överst på stenen.		1	1918	Här står Matilda Stork 1858-1918 Johan Stork 1863-1948 Ubbholmen		Ubbholmen		
C 202	hög smal ställcerad obelisk i ljus granit på hög sockel.		1	1918	Hemmansägaren August Svensson från Lindås Yttergården 1839-1918 hans syster Maria Svensson 1845-1930	hemmansägare	Lindås Yttergården	påväxt	rengöring
C 203	vinklad polerad svart liggare.		1		Svante och Klara Nilsson Svinåsen Sv Ps 515		Svinåsen	påväxt	rengöring
C 205	kraftig bokformad håll vilande på naturinspirerat utformad pelare i form av en trädstubbe.		1	1933	Nils Karlsson 1854-1933 Hustru Matilda 1852-1926 Hylsåsen		Hylsåsen		
D 312	Ijus ställcerad obelisk på sockel. Kvinna.		1	1903	Amanda Sofia Lundstedt 1832-1903			påväxt	rengöring

kv nr	beskrivning	p	1/2	årtal	text	titel	gårdsmann	skador	påväxt
					<i>A M Dufva 1819-1883 och hans maka Gustafva f Johansson 1819-1886 värden restes af tacksamma barn. Han var orgeltrampare i kyrkan och sökte tjänsten m egen författad lön vers på rim.</i>				
D 341	låg smal svart m rundad överdel.	x	1	1883				påväxt	rengöring
D 391	låg smal ljus granit på kraftig sockel.	x	1	1898/ 1944	<i>Makarna Klara och Gustaf Johansson Ubbholmen. C J Broberg Ubbholmen 1836-1898. Anna-Lisa 1848-1944 Upp 21-4</i>	makarna	Ubbholmen	påväxt	rengöring
D 393	låg smal mörk granit		1	1892	<i>Här hñla E A T Skärman 1830-1908 och hans maka Christina 1837-1892.</i>		Ubbholmen	påväxt	rengöring
D 398	låg halvbredd vinklad sköldformad polerad front låg sockel.	x	1						rengöring, konservator, ev text ifylles, regelbuunden översyn, rengöres
	INR N om vapenhuset: låg smal tunn kalksten m 2 ångläftkt. Vårdbehov - texten bör ifyllas.	x	1						rengöring
	INR låg smal grov sten som sägs markera den ursprungliga kyrkogårdens avslutning åt V.		1						rengöring
	INR låg triangulär grov granitsten - osäker gravvård - ev annan användning?		1						rengöring
A 11	halvhög smal ljus granit		2	1942	<i>Gottfrid Andrén 1874-1942 hustrun Elisabeth 1866-1953 Krösbacken</i>		Krösbacken	påväxt	rengöring
A 12	låg bred svart bakre delen av en huvudgårdsvård i ljus granit - textdelen något förhöjd och vinklad jämfört m den rundade ramdelen.		2	1930		kyrkvård	L:a Stegeruder	påväxt	rengöring
A 13	låg bred svart	x	2	1915	<i>Hustrun Lotta Jansson 1839-1915 Per Jansson Wråna 1840-1932.</i>		Wråna	påväxt	rengöring
A 16	låg bred klassicistisk m fyrkantiga pelare svart		2	1937	<i>Gottfrid Strålin 1877-1937 maken Ellen 1882-1970 Telningsrunder</i>		Telningsrunder		
A 24	låg bred ljus granit		2	1958			Stomsåker		
A 30	låg bre m högre sidostycken svart samt liggare halv hög smal grovhuggen ljus granit m fyrkantigt inskriptionsfält		2	1950	<i>Kyrkvården Johan W Gustafsson 1871-1954 hans maka Karin 1879-1950 Backegården Suntak</i>	kyrkvård	Backagården Suntak	påväxt	rengöring
A 31	låg bred svart liggare		2	1961	<i>Folkskollärarinnan Edith Gunterberg f Björk 1895-1961</i>	folkskollärarin nan	Björk	påväxt	rengöring
A 49	två polerade svarta liggare		2	1959		lantbrukare mor	Skogahult		
A 51	låg bred klassicistisk ljus granit		2	1949	<i>Hemmanägaren Josef Johansson 1827-1902 hans maka Gustava 1830-1896. sonen Johan 1872-1949 Stommen</i>	hemmansägare	Stommen		
B 59-	låg bred triptyksten i ljus granit på låg sockel		2	1944			Tuskan		
A 60	hög bred tunn kalksten		2	1939				påväxt	rengöring
A 63	hög smal grovhuggen ljus granit m ovalt inskriptionsfält		2	1951	<i>Köpmän ... 1895-1951</i>	köpmän		påväxt	rengöring

Listade gravvårdar

kv nr	beskrivning	p	1/2	årtal	text	titel	gårdsnamn	skador	plånad
B 71	låg bred m voluter på sidorna	2			Hemmanägaren A F Jobansson Bönjågården familjegrav	hemmansägare	Bönjågården		
B 101	två gravvårdar en liggande mindre håll samt en halvhög bred på låg sockel, den senare m titeln	2	1940-	tal	Kyrkovården Johan Gunterberg familjegrav	kyrkvård			
B 109	låg bred svart	2				skräddaremästar		påväxt	rengöring
B 110-									
B 1	låg bred	2	1954			nämndeman	Lindeskog	påväxt	rengöring
B 115	mindre kvadratisk håll i ljus granit, något vinklad	2	1920-	tal				påväxt	rengöring
B 120	låg bred typisk trettio-talssten	2	1930-	tal			Östra Lida	påväxt	rengöring
B 145	låg halvbred . Kvinna.	2	1955		Tora Carlsson 1893-1955			påväxt	rengöring
C 153	låg bred på låg sockel	2	1930-	tal	Kommunalordförande A Peterssons familjegrav	kommunalordförande			
C 157	halvhög smal ljus tunn granitvård	2	1913		Claes Rönström Kriggården 1853-1907 hustrun Vilhelmina 1861-1913		Kriggården	påväxt	rengöring
C 160	halvhög smal mörk granit	2	1923		Gustaf Andersson 1836-1908 hans maka Matilda 1858-1923 Lindbult		Lindhult		
C 166	låg smal svart klassicistisk på låg sockel	2	1937		Jacob Josefsons familjegrav Hyllåsen		Hyllåsen	påväxt	rengöring
C 174	låg bred klassicistisk	2	1937					påväxt	rengöring
C 181	låg smal ljus granit på kraftig sockel	2	1923				Brännered	påväxt	rengöring
C 186	låg bred trippksten med mittenden förhöjd och rundad och inblästrat dekorativt landskap m träd och soluppgång = typisk sten i trakterna - återfinns på samtliga inv kg. I vissa fall kan stenen vara polykrom. Från 1930-talet och framåt.	2	1930-	tal	J A Eckerströms Familjegrav Åfård		Åfård		
C 189	låg smal kraftig mörk granit på låg sockel	2	1927		Per Blomberg 1836-1914 Kristina Blomberg 1844-1927				
C 192	halvhög smal mörk granit	2	1944				Lilla Rydet		
C 193	låg smal mörk granit	2	1932			lantbrukare	Ragvallshed		
C 200	låg bred kraftig sten i ljus granit	2	1917//						
C 206	låg smal ljus granit på kraftig sockel	2	1923		J Abrahamssons familjegrav Höjåberg		Höjåberg	påväxt	rengöring
C 224	låg bred svart polerad.	2	1938		Korporal J Wilhelm Pausar 1856-1938 hustrun Amanda 1862-1929 Lillegården	korporal	Lillegården	påväxt	rengöring
C 229	låg bred ljus granit m svartmålade detaljer	2	1934		Afred Andersson 1864-1934 St Rydet		Stora Rydet		
D 240	vinklad ljus liggare. Kvinna.	2	1937		Viola 1894-1937.				

kv nr	beskrivning	p	1/2	årtal	text	titel	gårdnamn	skador	påväxt
D 241	tunn smal halvhög ljus granitsten på låg sockel.			2 1941	Arthur Isaksson 1898-1938 Blekhult		Blekhult		
D 242	låg bred klassicistisk			2 1941			Lindeskog		
D 243	låg smal ljus granit. Kvinna.			2 1938			Högaberg		
D 284	röd liggare, kvinna			2 1946				påväxt	rengöring
D 326	tunn kalksten grusbädd låg bred			2					
D 348	tunn stenram grusbädd låg bred svart			2 1941			Igelsered		
D 349	kvadratisk liggare			2 1949	Johan Augustsson 1862-1943 hustru Johanna 1860-1904 St Blekhult		St Blekhult		
D 355	låg bred ljus granit m svartmålade detaljer			2 1946	Korpraken J A Lindblom 1875-1946 Makan Hedvig 1878-1969 Klämman	korpralen	Klämman		

P: kulturgravar i pastoratets lista
1/2: kulturhistoriskt värdefulla gravvärdar

Rapporter 2006-2007 i ämnet bebyggelse från Västergötlands museum

- 2006:1 Falköpings kyrkliga samfällighet. Bevarandeplan för Friggeråkers, Luttra, Marka och Torbjörntorps kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:2 Bankestugan. Hornborga 14:2, Hornborga socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av vass- och torvtak 2000. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2006:3 Brattefors kvarn. Kleva 2:6, Kinne-Kleva socken, Götene kommun, Västergötland. Renovering av väderkvarnen 2000. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2006:4 Fyren i Hällekis hamn. Hällekis 1:8, Medelplana socken, Götene kommun, Västergötland. Renovering 2000. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2006:5 Falköpings kyrkliga samfällighet. Bevarandeplan för Karleby, Skörstorps och Slöta kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:6 Falköpings kyrkliga samfällighet. Bevarandeplan för Kälvene och Vartofta-Åsaka kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:7 Matinrättning (Byggnad 065). F7 Såtenäs, Tuns socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Dokumentation.
- 2006:8 Ribbingsfors. Ribbingsfors 2:3, Amnehärads socken, Gullspångs kommun, Västergötland. Renovering av veranda och balkong på huvudbyggnaden samt syll och sockel på södra flygelbyggnaden, 2004. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2006:9 Falköpings kyrkliga samfällighet. Bevarandeplan för Mularps, Tiarps gamla, Tiarps nya och Åsle kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:10 Falköpings kyrkliga samfällighet. Bevarandeplan för Näs, Vistorps gamla, Vistorps nya och Yllestads kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:11 Kv. Borgen 2. Regeringsgatan 10, Hjo stad och kommun, Västergötland. Renovering av veranda 2004-2005. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2006:12 Skövdes kyrkogårdar. Förslag till bevarandeplan för S:ta Elins kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:13 Silos. Modernismens agrara minnesmärken. Silobyggnader i Dalslands och Västergötlands slättbygder.
- 2006:14 Båken på Hindens rev. Nolbacka 1:5, Söne socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Renovering/rekonstruktion 1998-2004. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2006:15 Trädgården, Varnhem. Klostret 15:1, Varnhems socken, Skara kommun, Västergötland. Renovering efter brandskada 2003-2004. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2006:16 Gamla elverket, Skara. Brogården 2:1, Skara stad och kommun, Västergötland. Ombyggnad och utvändig restaurering 2004-2005. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2006:17 Mässbyggnad (Byggnad 030). P4, Skövde garnison, Skövde kommun, Västergötland. Ombyggnad och renovering 1999-2000. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2006:18 Smula skola. Bredene 5:2, Norra Åsarps socken, Falköpings kommun, Västergötland. Om målning av fasader m.m. 2004-2005. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2006:19 S:t Nicolai kyrka och kyrkpark. Revidering av bevarandeplan för kyrkparken samt sammanställning av vård- och underhållsplaner för kyrkan och för kyrkparkens växtmaterial. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:20 Norra begravningsplatsen och Norra kapellet. Revidering av bevarandeplan för begravningsplatsen samt sammanställning av vård- och underhållsplaner för kapellet och för begravningsplatsens växtmaterial. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:21 Södra begravningsplatsen samt Hoppets och Ijusets kapell. Revidering av bevarandeplan för begravningsplatsen samt sammanställning av vård- och underhållsplaner för kapellen och för begravningsplatsens växtmaterial. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:22 Vara kyrkogårdar. Bevarandeplan för Skarstads, Vara och Önums kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:23 Vara kyrkogårdar. Bevarandeplan för Naums, Ryda och Södra Kedums kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:24 Vara kyrkogårdar. Bevarandeplan för Levene, Longs, Slädene och Sparlösa kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.

- 2006:25 Vara kyrkogårdar. Bevarandeplan för Edsvära, Fyrunga, Jungs, Kvänums, Norra Vånga och Öttums kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:26 Vara kyrkogårdar. Bevarandeplan för Larvs, Längjums och Tråvads kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:27 Vara kyrkogårdar. Bevarandeplan för Bitterna, Elings, Laske-Vedums och Södra Lundby kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:28 Falköpings kyrkliga samfällighet. Förslag till bevarandeplan för Sankt Olofs kyrkogård i Falköpings stad. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:29 Bråta missionshus. Backen 1:18, Hova socken, Gullspångs kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:30 Skärvs kyrkogård. Förslag till bevarandeplan. Byggnadshistorisk rapport.
- 2006:31 Falkängens arbetarbostäder. Hönsäter 5:65–5:68, Österplana socken, Götene kommun, Västergötland. Renovering och ombyggnad. Etapp III, 1994-95. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2006:32 Falkängens arbetarbostäder. Hönsäter 5:67–5:68, Österplana socken, Götene kommun, Västergötland. Renovering och ombyggnad. Etapp IV, 1996-97. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2006:33 Falköpings kyrkliga samfällighet. Förslag till bevarandeplan för Sankt Sigfrids kyrkogård i Falköpings stad. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:1 Vårsås pastorat. Förslag till bevarandeplan för Sventorps, Varola gamla, Varola nya och Vårsås kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:2 Bosgården. Gerum 14:2, Östra Gerums socken, Tidaholms kommun, Västergötland. Dokumentation. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:3 Skövdes kyrkogårdar. Förslag till bevarandeplan för S:ta Birgittas begravningsplats. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:4 Skaras kyrkogårdar. Förslag till bevarandeplan för Skara gamla kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:5 Bränneriet. Almnäs 1:1, Norra Fågelås socken, Hjo kommun, Västergötland. Dokumentation. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:6 Kyrkogårdarna i Norra Billings pastorat. Förslag till bevarandeplan för Värings kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:7 Kv. Klockaren 1, 2. Falköpings stad och kommun, Västergötland. Renovering av gårdshus 2006. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2007:8 Broddetorps kyrka. Broddetorps socken, Gudhems pastorat i Skara stift, Falköpings kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1996-99.
- 2007:9 Broddetorps kyrka. Broddetorps socken, Gudhems pastorat i Skara stift, Falköpings kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1998.
- 2007:10 Naums kyrka. Naums socken, Ryda pastorat i Skara stift, Vara kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1998.
- 2007:11 Tidavads kyrka. Tidavads socken, Ullervads pastorat i Skara stift, Mariestads kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1998-99.
- 2007:12 Binnebergs kyrka. Binnebergs socken, Värings pastorat i Skara stift, Skövde kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1999.
- 2007:13 Börstigs kyrka. Börstigs socken, Floby pastorat i Skara stift, Falköpings kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1998-99.
- 2007:14 Bäcks kyrka. Bäcks socken, Töreboda pastorat i Skara stift, Töreboda kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1999.
- 2007:15 Sjögerstads kyrka. Sjögerstads socken, Norra Kyrketorps pastorat i Skara stift, Skövde kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1999.
- 2007:16 Kyrkogårdarna i Norra Billings pastorat. Förslag till bevarandeplan för Binnebergs kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:17 Kyrkogårdarna i Norra Billings pastorat. Förslag till bevarandeplan för Frösve kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.

- 2007:18 Kyrkogårdarna i Norra Billings pastorat. Förslag till bevarandeplan för Locketorps kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:19 Kyrkogårdarna i Norra Billings pastorat. Förslag till bevarandeplan för Sätters kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:20 Kyrkogårdarna i Norra Billings pastorat. Förslag till bevarandeplan för Horns kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:21 Skövdes gamla rådhus. Kv. Heimdal 5, Skövde stad och kommun, Västergötland. Renovering av fasader m.m. 2005. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2007:22 Tibro kyrkogårdar. Förslag till bevarandeplan för Ransbergs gamla och nya kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:23 Tibro kyrkogårdar. Förslag till bevarandeplan för Kyrkefalla gamla och nya kyrkogårdar. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:24 Spångatorp. Lilla Lunden 2:5, Gudhems socken, Falköpings kommun, Västergötland. Omläggning av ladugårdens vasstak 2004. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2007:25 Axtorp Lillegården. Axtorp 2:5, Vårkumla socken, Falköpings kommun, Västergötland. Omläggning av ladugårdens vasstak 2004-2005. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2007:26 Emilie Högqvists paviljong. Råbäck 1:3, Medelplana socken, Götene kommun, Västergötland. Renovering 2004-2005. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2007:27 Broby kvarn. Broby 1:12, Broby socken, Götene kommun, Västergötland. Renovering 2004-2005. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2007:28 Ekebo. Ekebo 2:1, Otterstads socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Omläggning av ladugårdens tegeltak 2004-2005. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2007:29 Yllestads kyrkstall. Yllestad 16:1, Yllestads socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av tak m.m. 2006. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2007:30 Vallby Sörgården. Vallby 2:36, Götlunda socken, Skövde kommun, Västergötland. Dokumentation. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:31 Sunnersbergs prästgård. Sunnersbergs prästbol 1:1, Sunnersbergs socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Renovering av drängstuga och brygghus 2005-2006. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2007:32 Timmersdala kyrka. Norra Billings pastorat, Skövde kommun, Västergötland. Renovering 2006-2007. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2007:33 Kv. Löjan 9. Mariestads stad och kommun, Västergötland. Renovering av brygghus 2005. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2007:34 Villa 32, Studentvillan. Mösseberg 49:49, Mössebergsparken, Falköpings stad & kommun, Västergötland. Byte av fönster 2006-2007. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2007:35 Villa 22, Mössebergsparken. Mösseberg 48:8, Falköpings stad & kommun, Västergötland. Renovering av skorstenar m.m. 2007. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2007:36 Förslag till bevarandeplan för Redvägs kyrkogårdar. Böne kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:37 Förslag till bevarandeplan för Redvägs kyrkogårdar. Humla kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:38 Förslag till bevarandeplan för Redvägs kyrkogårdar. Blidsbergs kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:39 Förslag till bevarandeplan för Redvägs kyrkogårdar. Dalums kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:40 Förslag till bevarandeplan för Redvägs kyrkogårdar. Knätte kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:41 Förslag till bevarandeplan för Redvägs kyrkogårdar. Kölaby kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:42 Förslag till bevarandeplan för Redvägs kyrkogårdar. Kölingareds kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.
- 2007:43 Förslag till bevarandeplan för Redvägs kyrkogårdar. Liareds kyrkogård. Byggnadshistorisk rapport.